

Співфінансується
Європейським Союзом

Європейський Союз

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Співфінансується
та впроваджується
Радою Європи

Партнерство між Європейським Союзом та Радою Європи
зادля ефективного врядування III
Проект «Боротьба з мовою ворожнечі в Україні»

Київ, 31 жовтня 2024

Створення заснованих на правах людини наративів для боротьби з мовою ворожнечі та дискримінацією в Україні

Навчальна програма

листопад 2024 – липень 2025 року

ЗАПРОШЕННЯ ДО УЧАСТІ В ПРОГРАМІ

**Кінцевий термін подання заявок оновлено:
25 листопада 2024 року**

Контекст

Мова ворожнечі є складним і багатовимірним явищем, яке може мати далекосяжні та небезпечні наслідки в демократичних суспільствах. Мова ворожнечі зачіпає не лише гідність і права особи, проти якої вона безпосередньо спрямована, але й осіб, які належать до тієї ж меншини чи групи. Як онлайн, так і офлайн, мова ворожнечі становить загрозу згуртованості суспільства, правам людини, демократії та верховенству права. Останніми роками мова ворожнечі все частіше поширюється в інтернеті. Запобігання та боротьба з мовою ворожнечі в Інтернеті становлять особливі виклики, оскільки вона, як ніколи раніше, може поширюватися по всьому світу за лічені секунди.

Щоб ефективно та комплексно боротися з мовою ворожнечі в рамках інструментів у сфері прав людини, зокрема і в контексті онлайн-середовища, у травні 2022 року Комітет Міністрів Ради Європи прийняв [Рекомендацію CM/Rec \(2022\)16 щодо боротьби з мовою ворожнечі](#). Вона ґрунтується на міжнародних стандартах прав людини та відповідній практиці Європейський суд з прав людини і приділяє особливу увагу онлайн-середовищу, у якому можна сьогодні знайти більшість висловлювань, що становлять мову ворожнечі.

Рекомендація наголошує, що організації громадянського суспільства через різноманітні види їхньої діяльності можуть зробити важливий внесок у запобігання мові ворожнечі та боротьбу з нею шляхом збору й аналізу даних; відстеження мови ворожнечі; вирішення проблеми неповідомлення; навчання спеціалістів і персоналу, інших зацікавлених сторін, залучених до запобігання мові ворожнечі та боротьби з нею; а також створення й поширення контрнарративів та альтернативних нарративів.

Контрнарративи та альтернативні нарративи, є елементами контр- та альтернативної мови, спрямованими на боротьбу з мовою ворожнечі шляхом дискредитації, деконструкції й засудження нарративів, на яких ґрунтується мова ворожнечі, та зміцнення цінностей, яким мова ворожнечі загрожує, як-от права людини і демократія. Контрнарративи й нарративи, альтернативні мові ворожнечі, також сприяють відкритості, повазі до відмінностей, свободі й рівності. Тоді як контрмова є короткою й безпосередньою реакцією на прояви ворожнечі, альтернативна мова зазвичай не заперечує мову ворожнечі й не спрямована на неї безпосередньо, а натомість змінює рамки дискусії. **Використання контрмови та альтернативної мови є особливо важливим для боротьби з мовою ворожнечі, яка не досягає рівня тяжкості, необхідного для заходів у межах кримінальних, цивільних чи адміністративних процедур.** Також дослідження впливу контр- та альтернативної мови показують, що контрмова може стабілізувати розмови, які ризикують бути заповнені мовою ворожнечі в соціальних мережах.

Організації громадянського суспільства, які перебувають у тісному контакті з окремими особами та групами, проти яких спрямована мова ворожнечі, мають відповідні можливості для створення та поширення контрнарративів у співпраці з тими, хто став мішенню. Зважаючи на це проєкт Європейського Союзу та Ради Європи «Боротьба з мовою ворожнечі в Україні» має на меті підтримати роботу організацій громадянського суспільства з протидії мові ворожнечі за допомогою навчальної програми «Створення заснованих на правах людини нарративів для боротьби з мовою ворожнечі та дискримінацією в Україні».

Мета та завдання програми

Метою програми є посилення спроможності організацій громадянського суспільства, особливо груп, проти яких спрямована мова ворожнечі, реагувати на ненависть та дискримінацію, використовуючи контрнарративи, що ґрунтуються на правах людини, та підвищуючи обізнаність широкої громадськості.

Завдання програми:

- посилення тренерських компетентностей учасників щодо проведення освітніх та просвітницьких заходів у сфері протидії мові ворожнечі через освіту з прав людини та контрнарративи;

- формування в учасників розуміння взаємозв'язку між мовою ворожнечі, свободою вираження, рівністю та недискримінацією; вміння визначати мову ворожнечі, знати різні ступені її тяжкості, та створювати контрнаративи до мови ворожнечі;
- визначення шляхів застосування на практиці інструментів Ради Європи з питань освіти, підвищення обізнаності, протидії мові ворожнечі в межах роботи, яку проводять організації громадянського суспільства;
- підтримка учасників програми у проведенні освітніх та просвітницьких заходів щодо запобігання мові ворожнечі та боротьби з нею;
- підтримка мережі активістів з прав людини задля протидії мові ворожнечі та дискримінації на основі цінностей прав людини.

Основні елементи Програми

Програма буде реалізована протягом листопада 2024 – липня 2025 року та включатиме такі основні складові:

Відбір учасників та учасниць Програми	Термін подання заявок – до 25 листопада 2024 року, результати відбору будуть повідомлені до 29 листопада
Підготовча зустріч з учасниками та учасницями Програми	Онлайн, дата буде повідомлення додатково (перша декада грудня)
Самостійне проходження учасниками та учасницями дистанційного HELP-курсу «Боротьба з мовою ворожнечі»	Онлайн-зустріч для завершення самостійного навчання у першій половині січня 2025 року
Тренінг для тренерів і тренерок з освіти з прав людини та створення контрнаративів до мови ворожнечі	4-денний захід на тижні 20-24 січня 2025 року, Україна, офлайн (відповідно до заходів безпеки та поточної ситуації, місце проведення буде повідомлене додатково)
Реалізація учасниками та учасницями Програми власних освітніх заходів, заходів з підвищення обізнаності та створення і поширення контрнаративів за експертної підтримки консультантів Проекту	Січень – липень 2025 року
Підсумкова конференція, присвячена інструментам підвищення обізнаності та підходам до протидії мові ворожнечі	Липень 2025 року

Подання заявок та відбір учасників і учасниць Програми

Вітається висловлення інтересу до участі в програмі з боку:

- представників організацій громадянського суспільства, що представляють інтереси та/або працюють з особами/спільнотами, проти яких може бути спрямована мова ворожнечі¹ або які постраждали від дискримінації та злочинів на ґрунті ненависті;
- представників правозахисних неурядових організацій;
- молодіжних працівників і працівниць, які здійснюють молодіжну роботу з особами/спільнотами, проти яких може бути спрямована мова ворожнечі, або які постраждали від дискримінації та злочинів на ґрунті ненависті.

Критерії відбору:

- бути старше 18 років;
- наявність досвіду тренерської чи фасилітаційної діяльності;
- наявність досвіду роботи з особами/спільнотами, проти яких може бути спрямована мова ворожнечі;
- готовність брати участь в усіх етапах Програми протягом листопада 2024 року – липня 2025 року;
- готовність проводити як тренер/тренерка освітні заходи та заходи із підвищення обізнаності протягом січня – липня 2025 року;

Для участі в конкурсі необхідно заповнити онлайн-анкету за посиланням:

<https://forms.office.com/e/GsgGm6CC96>

Кінцевий термін для заповнення онлайн-анкети – 25 листопада 2024 року до 23:59 за Київським часом (оновлено).

Результати відбору будуть повідомлені до 29 листопада.

При виникненні будь-яких питань, будь ласка, звертайтеся до організаторів програми за електронною адресою: anti-discrimination@coe.int

Фінансові та практичні умови участі в Програмі

- витрати на проведення навчальних заходів для відібраних учасників будуть забезпечені Проектом;
- витрати учасників на проїзд до місця проведення очних заходів в межах Програми будуть компенсовані проектом згідно правил Ради Європи, проживання та харчування учасників буде забезпечено на період проведення очних заходів;
- Проект надаватиме учасникам в індивідуальному порядку експертну підтримку та/або обмежену фінансову підтримку для проведення заходів, що відповідатимуть цілям Програми, а також обмежену кількість міні-грантів для більш довгострокових ініціатив.

---

¹ У Рекомендації щодо боротьби з мовою ворожнечі використано загальний термін «особи, проти яких спрямована мова ворожнечі», який також охоплює всі рівні мови ворожнечі з різним ступенем тяжкості, для позначення тих, хто є безпосередньою мішенню мови ворожнечі, але й тих, на кого вона впливає опосередковано, наприклад, членів певної меншини або групи осіб, яка є безпосередньою мішенню.

Мова ворожнечі може бути спрямована проти багатьох різних осіб, наприклад, расистська мова ворожнечі – проти осіб, які належать до етнічних, культурних, мовних, релігійних та інших меншин, включно з ромами й мандрівниками, євреями, мусульманами, темношкірими людьми, а також внутрішньо переміщеними особами, мігрантами / особами з міграційним походженням; сексистська мова ворожнечі часто спрямована проти жінок; ЛГБТІ-фобна мова ворожнечі – проти лесбіянок, геїв, бісексуалів, трансгендерів та інтерсексуалів.

Визнання та сертифікація

Як довготривалий захід неформальної освіти, Програма передбачає сертифікацію учасників та учасниць як тренерів та тренерок організаторами. Відповідні сертифікати будуть надані Проектом Ради Європи кожному учаснику/учасниці, які візьмуть участь в основних елементах Програми, зазначених вище.

Про проєкт

Проєкт «[Боротьба з мовою ворожнечі в Україні](#)» є частиною спільної програми Європейського Союзу та Ради Європи «Партнерство задля ефективного врядування III» та впроваджується з березня 2023 року по серпень 2025 року.

Метою проєкту є покращення співпраці між зацікавленими сторонами для запобігання та боротьби з мовою ворожнечі в Україні, включаючи кращий захист уразливих груп та більш доступні механізми відшкодування відповідно до європейських стандартів і кращих практик.

Проєкт є частиною Плану дій Ради Європи для України на 2023-2026 роки «[Стійкість, відновлення та відбудова](#)» та робить вагомий внесок у впровадження європейських стандартів у сфері протидії дискримінації та мові ворожнечі в Україні. З боку Ради Європи це, зокрема, стосується імплементації загальнополітичних рекомендацій Європейської комісії проти расизму та нетерпимості, у тому числі рекомендацій, викладених у Доповіді ЄКРН щодо України, [останньому звіті](#) (2017 р.) та [подальших висновках](#) (2020 р.).

Проєкт також використовує стандарти [Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи щодо боротьби з мовою ворожнечі, CM/Rec\(2022\)16](#), що надає політичного імпульсу для всебічної багатосторонньої роботи над цією темою, та робить внесок у підтримку вступу України до ЄС, зокрема, у контексті Переговорної глави 23 «Судова влада та основоположні права».